

Krajowy program hodowlany dla bydła rasy Jersey w Polsce

Do rasy Jersey zalicza się bydło tej rasy pochodzenia krajowego lub zagranicznego oraz potomstwo pochodzące z kojarzenia w/w bydła.

Bydło rasy Jersey, pochodzące z wyspy Jersey położonej na Kanale La Manche, utrzymywane jest obecnie na całym świecie, w bardzo różnych warunkach klimatycznych i środowiskowych. Jest to bydło w typie użytkowym mlecznym. Jego mleko charakteryzuje się dużą zawartością suchej masy, zwłaszcza tłuszczu, co powoduje, że jest szczególnie przydatne w przetwórstwie.

Populacja żeńska bydła rasy Jersey w Polsce na koniec 2009 roku w stadach objętych oceną wartości użytkowej i wpisanych do ksiąg zwierząt hodowlanych wynosiła 1809 sztuk. W 2009 roku od przeciętnej liczby krów ocenianych 1 053,5 w Polsce uzyskano wydajność: 5 426 kg mleka, 285 kg tłuszczu, 207 kg białka, o zawartości 5,26 % tłuszczu i 3,81 % białka.

Celem programu hodowlanego dla bydła rasy Jersey w Polsce jest postęp genetyczny w zakresie cech mleczności oraz cech typu i budowy, prowadzący do doskonalenia populacji w kierunku jednostronnie mlecznym. Doskonaleniu podlegają cechy wpływające w zasadniczy sposób na poprawę opłacalności produkcji: wydajność mleka, wydajność białka, wydajność tłuszczu, cechy typu i budowy, ze szczególnym uwzględnieniem budowy wymienia i nóg, a także cechy funkcjonalne.

Na podstawie Decyzji Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi wydanych zgodnie z przepisami ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich (Dz. U. z 2002 r. nr 207, poz. 1762 oraz z 2004 r. nr 91, poz.866), do dnia 30 czerwca 2010 r. w sztucznym unasienianiu mogą być wykorzystywane krajowe buhaje rasy Jersey ocenione tylko na podstawie oceny własnych cech użytkowych i ich rozwoju osobniczego. Decyzje te przestaną obowiązywać z dniem 30 czerwca 2010 r.

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 czerwca 2007 r. o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich (Dz. U. z 2007 r. nr 133, poz. 921, z 2008 r., nr 171, poz. 1056 oraz z 2009 r., nr 223, poz. 1775) w sztucznym unasienianiu bydła nie mogą być wykorzystywane buhaje lub ich nasienie jeżeli nie posiadają oszacowanej wartości hodowlanej. Ponieważ w Polsce ze względu na małą liczebność populacji nie jest możliwe realizowanie programu oceny i selekcji buhajów rasy Jersey co oznacza, że od dnia 1 lipca 2010 roku całość wykorzystywanego w Polsce nasienia buhajów tej rasy będzie pochodzić z importu.

Praca hodowlana w populacji bydła rasy Jersey prowadzona będzie wyłącznie na poziomie stad.

Wzorzec rasy Jersey

SAMICA

1. **Wysokość w krzyżu:** odpowiednia do wieku zwierzęcia,

2. **Sylwetka:**

- kształt ciała zbliżony do trójkąta, którego podstawę stanowi zad, a wierzchołkiem jest głowa,

3. **Umięśnienie:**

- płaskie, profile mięśni lekko wklęsłe,

4. **Głowa i szyja:**

- głowa lekka, szyja delikatna, wąska, wydłużona, bez nadmiernego fałdu na podgardlu,

5. **Barki:**

- dobrze przylegające łopatki, płasko umięśnione, wyrostki grzbietowe kręgosłupa lekko wystające ponad łopatki,

6. **Klatka piersiowa:**

- wysklepiona, nieco szersza w części tylnej niż przedniej, żebra płaskie, ukośnie i szeroko rozstawione,

7. **Brzuch:**

- głęboki i pojemny,

8. **Grzbiet:**

- prosty, mocny, prosta i szeroka partia lędźwiowa, umięśnienie niezbyt mocno zaznaczone,

9. **Zad:**

- lekko nachylony do tyłu, długi, szeroki, płasko umięśniony, profile mięśni, zwłaszcza udowych, lekko wklęsłe, nisko osadzona nasada ogona,

10. **Nogi:**

- szeroko i równolegle ustawione, lekko skątowane, suche, mocne, wysoka piętka racicy, racice lekko rozwarte,

11. **Wymię (dotyczy krów):**

- pojemne, zawieszenie tylne wysokie i szerokie, zawieszenie przednie wyraźnie wysunięte do przodu, mocno połączone z powłokami brzuszными, skóra cienka, delikatnie owłosiona, żyły mleczone bardzo wyraźnie zaznaczone, rozwój ćwiartek równomierny, strzyki centralnie rozmieszczone na ćwiartkach, pionowo ustawione, cylindryczne, średniej długości. Wymię czyste - bez dodatkowych strzyków i przystrzyków,

12. **Ogólny wygląd:**

- harmonijna, szlachetna budowa, skóra cienka, pokryta błyszczącą, jedwabistą sierścią, wyraźnie rysujący się kościec, o płaskim umięśnieniu, temperament żywy.

13. **Umaszczenie:**

- jednolite od jasno-cielistego do ciemnobrunatnego, charakterystyczna biała obwódka wokół ciemnej śluzawicy, dopuszczalne białe łatki na dolnych partiach ciała oraz ciemna pręga wzdłuż grzbietu.

SAMIEC

1. **Wysokość w krzyżu:** odpowiednia do wieku zwierzęcia;

2. **Sylwetka:**

- żebra długie, szeroko rozstawione i szeroko wysklepione wraz ze zwiększającą się głębokością i szerokością w stronę zadu,

3. **Umięśnienie:**

- płaskie, profile mięśni lekko wklęsłe,

4. **Głowa i szyja:**

- głowa szlachetna, szeroki pysk, mocna żuchwa, szyja delikatna, wąska, wydłużona, bez nadmiernego fałdu na podgardlu,

5. **Barki:**

- dobrze przylegające łopatki, płasko umięśnione, wyrostki grzbietowe kręgosłupa lekko wystające ponad linię kłębu,

6. **Klatka piersiowa:**

- szeroka, wysklepiona, żebra szeroko rozstawione, kości żeber szerokie, płaskie i długie, połączone łagodnie z łopatkami,

7. **Grzbiet:**

- prosty, mocny, prosta, szeroka i lekko łukowata partia lędźwi z dobrze zarysowanym kręgosłupem,

8. **Zad:**

- lekko nachylony do tyłu, długi, szeroki, płasko umięśniony, profile mięśni, zwłaszcza udowych, lekko wklęsłe, nisko osadzona nasada ogona,

9. **Nogi:**

- mocne, suche, prawidłowo ustawione o mocnych pęcicach, lekko rozwartych racicach, płaskich kościach,

10. Ogólny wygląd:

- harmonijna, proporcjonalna budowa, wykazująca cechy męskie, wigor, siłę, skóra cienka, pokryta błyszczącą, jedwabistą sierścią, wyraźnie rysujący się kościec, o płaskim umięśnieniu, drugorzędne cechy płciowe wyraźnie zaznaczone..

11. Umaszczenie:

- jednolite od jasno-cielistego do ciemnobrunatnego, charakterystyczna biała obwódka wokół ciemnej śluzawicy, dopuszczalne białe łatki na dolnych partiach ciała oraz ciemna pręga wzdłuż grzbietu.

Szczegółowe zasady oceny wzorca rasy samicy i samca są uaktualniane wg potrzeb wypracowywanych wspólnie przez specjalistów ds. oceny typu i budowy bydła mlecznego oraz selekcjonerów zatrudnionych przez prowadzącego księgę.

Standard hodowlany dla zwierząt wpisywanych do części wstępnej księgi

Cieliczki i krowy wpisywane do części wstępnej księgi powinny posiadać umaszczenie charakterystyczne dla rasy Jersey.

Zgodność umaszczenia z wzorcem rasy określa zootechnik oceny wartości użytkowej w chwili zakładania dokumentacji hodowlanej w stadzie poddanym ocenie wartości użytkowej lub selekcjoner podmiotu prowadzącego księgę hodowlane dla bydła ras mlecznych. Dla zwierzęcia posiadającego pochodzenie, rasę określa się na podstawie rasy rodziców i koduje za pomocą kodów literowych ujętych w słowniku ras przez organizacje międzynarodowe ICAR i INTERBULL oraz Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Dla bydła rasy Jersey stosuje się kod JE.

W przypadku gdy umaszczenie zwierzęcia odbiega od umaszczenia charakterystycznego dla danej rasy należy przeprowadzić badanie w celu potwierdzenia pochodzenia zwierzęcia po wskazanej parze rodziców. W przypadku zwierząt nieposiadających udokumentowanego pochodzenia, rasę zwierzęcia określa się na podstawie jego umaszczenia i zapisuje za pomocą kodu literowego w prowadzonej dokumentacji hodowlanej.

Cieliczki i krowy wpisuje się do części wstępnej księgi na podstawie kodu rasy określonego w kartotece pochodzeniowej systemu teleinformatycznego prowadzonego na potrzeby oceny wartości użytkowej lub hodowlanej bydła.

Opis sposobu identyfikacji zwierząt

Zwierzęta rasy Jersey są oznakowane zgodnie z przepisami ustawy o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt. Identyfikacja zwierząt polega na porównaniu numeru identyfikacyjnego znajdującego się na kolczykach z numerem zapisanym w dokumentacji hodowlanej.

Zakres informacji o zwierzętach wpisywanych do księgi

Zakres informacji o cieliczkach, krowach i buhajach wpisywanych do księgi hodowlanej bydła rasy Jersey obejmuje:

- 1) datę dokonania wpisu w księdze;
- 2) w przypadku zwierząt :
  - a) urodzonych w kraju - firmę lub nazwę podmiotu, u którego zwierzę się urodziło, jego siedzibę i adres oraz oznaczenie formy prawnej wykonywanej działalności, a w przypadku osoby fizycznej - jej imię i nazwisko oraz miejsce zamieszkania i adres,
  - b) importowanych - kraj pochodzenia;
- 3) firmę lub nazwę hodowcy, jego siedzibę i adres oraz oznaczenie formy prawnej wykonywanej działalności, a w przypadku osoby fizycznej - jej imię i nazwisko oraz miejsce zamieszkania i adres;
- 4) datę urodzenia zwierzęcia;
- 5) rasę i płeć zwierzęcia;
- 6) nazwę zwierzęcia, jeżeli została nadana, a w przypadku zwierzęcia urodzonego w wyniku przeniesienia zarodka (embriotransferu) również oznaczenie „ET”;
- 7) numer identyfikacyjny zwierzęcia, nadany na podstawie przepisów o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt;
- 8) informacje dotyczące pochodzenia zwierzęcia, w tym nazwy i numery identyfikacyjne przodków zwierzęcia oraz ich numery w księdze lub rejestrze, jeżeli różnią się od numerów identyfikacyjnych;
- 9) wynik badania grup krwi lub badania markerów DNA, jeżeli badanie to zostało przeprowadzone, a w przypadku zwierząt urodzonych w wyniku przeniesienia zarodka również wyniki badania grup krwi lub badania markerów DNA, rodziców biologicznych zwierzęcia;

- 10) wynik badania na nosicielstwo wad genetycznych, jeżeli badanie to zostało przeprowadzone;
- 11) wyniki oceny wartości użytkowej;
- 12) wyniki oceny wartości hodowlanej, jeżeli ocena taka została przeprowadzona.

Zakres prowadzenia oceny wartości użytkowej niezbędny do realizacji programu hodowlanego dla rasy Jersey

Ocenie wartości użytkowej podlegają samice rasy Jersey, które rozpoczęły pierwszą laktację lub pierwszą znaną laktację. Ocena prowadzona jest zgodnie z zakresem i metodyką prowadzenia oceny wartości użytkowej dla typu użytkowego mlecznego i mięsno-mlecznego opracowaną przez Polską Federację Hodowców Bydła i Producentów Mleka i przedłożoną Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Dane pochodzące z oceny zwierząt gromadzone są w systemie teleinformatycznym SYMLEK prowadzonym na potrzeby oceny wartości użytkowej zwierząt.

Opis metody prowadzenia oceny wartości hodowlanej

Ocena wartości hodowlanej dla bydła rasy Jersey ze względu na małą liczebność populacji bydła tej rasy w Polsce nie jest prowadzona.

Opis sposobu prowadzenia selekcji oraz zasady doboru zwierząt do kojarzeń

Do kojarzeń z jałowicami i krowami przeznaczonymi dla dalszej hodowli dobierane są buhaje o najwyższej wartości hodowlanej dla cech mleczności oraz cech typu i budowy, oszacowanej przez INTERBULL. Minimalna wiarygodność oceny genetycznej buhajów wykorzystywanych w sztucznym unasienianiu musi wynosić przynajmniej 0,5 dla głównych cech produkcyjnych, zgodnie z zasadami ICAR. Buhaje wykorzystywane do kojarzeń w stadach poddanych ocenie wartości użytkowej powinny gwarantować uzyskanie postępu genetycznego w zakresie doskonałych cech. Zalecane jest, aby ze względu na możliwość wystąpienia depresji inbredowej, kojarzone zwierzęta nie miały wspólnego przodka w pokoleniu rodziców i dziadków. Dopuszcza się możliwość używania do krycia naturalnego jałówek i krów buhajów wpisanych do ksiąg bydła hodowlanego ras mlecznych i których pochodzenie zostało potwierdzone wynikiem badania grup krwi lub markerów DNA.

Opis sposobu kontroli danych o zwierzętach wpisywanych do ksiąg

Dane o pochodzeniu zwierząt gromadzone są w systemie teleinformatycznym SYMLEK. Urodzenie zwierzęcia rejestrowane jest przez zootechnika oceny podczas przeprowadzanego próbnego udoju, który wpisuje datę wycielenia matki zwierzęcia na obowiązującym dokumencie. Pochodzenie zwierzęcia po ojcu wskazanym przez hodowcę weryfikowane jest na podstawie informacji o pokryciu jego matki zgromadzonych w systemie SYMLEK.

Pochodzenie zwierząt zapisane w dokumentacji hodowlanej jest weryfikowane po ojcu, matce lub parze rodziców poprzez losowy wybór zwierząt, od których pobierany jest materiał biologiczny i przeprowadzane są badania grup krwi lub markerów DNA.

Minimalne wymagania, jakie powinny spełniać zwierzęta wpisywane do części wstępnej księgi dla rasy Jersey

Do części wstępnej księgi prowadzonej dla rasy Jersey wpisuje się cieliczki i krowy w stadach, które:

- są poddane ocenie wartości użytkowej,
- posiadają umaszczenie charakterystyczne dla rasy Jersey,
- zostały uznane za odpowiadające standardowi hodowlanemu,
- w przypadku zwierząt posiadających udokumentowane pochodzenie posiadają min.75% genów rasy Jersey.